

1. Výsledky voleb do PS PČR v letech 1996-2013

1.1 Výsledky hlasování

Před představením výsledků přednostního hlasování je nutné stručně popsat celkové výsledky hlasování do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. V popisu budou ovšem zmíněny pouze pro analýzu přednostního hlasování relevantní politické subjekty, tedy takové strany, které překročily kvórum a získaly mandát. V případě, že strana dokázala alespoň jednou ve volbách uspět, budou pro úplnost zmíněny v této kapitole i výsledky ve volbách, ve kterých strana neuspěla.

Český stranický systém vykázal během svého vývoje několik podstatných změn, které se samozřejmě promítly i do výsledků voleb. Důsledkem těchto změn je mimo jiné to, že v průběhu všech voleb do PS PČR se v Poslanecké sněmovně vystřídalo celkem 12 politických stran či hnutí. Jedinými stranami s nepřetržitým zastoupením v Poslanecké sněmovně jsou ČSSD, ODS a KSČM.

Tabulka 2 Hlasy (%) pro parlamentní strany ve volbách do PS PČR v letech 1996–2013

Politická strana	Rok voleb/procento hlasů					
	1996	1998	2002	2006	2010	2013
ČSSD	26,44	32,31	30,20	32,32	22,08	20,45
ODS	29,62	27,74	24,47	35,38	20,22	7,72
KSČM	10,33	11,03	18,51	12,81	11,27	14,91
KDU-ČSL	8,08	9,00	14,27 ^{*)}	7,22	4,39	6,78
ODA	6,36	0,00	0,50	x	x	x
SPR-RSČ	8,01	3,90	x	x	x	x
US-DEU	x	8,60	14,27 ^{*)}	0,30	x	x
SZ	0,00	1,12	2,36	6,29	2,44	3,19
TOP 09	x	x	x	x	16,70	11,99
VV	x	x	x	x	10,88	x
ANO 2011	x	x	x	x	x	18,65
Úsvit	x	x	x	x	x	6,88

Pozn.: „x“ znamená, že se strana voleb nezúčastnila, kurzívou jsou zapsány zisky těch stran, které nesplnily v daném roce kvórum.

^{*)} v roce 2002 kandidovaly KDU-ČSL a US-DEU ve společné koalici, jelikož nelze explicitně vyčíslit procento hlasů jednotlivých koaličních členů, je oběma subjektům přidělen volební výsledek koalice.

V prvních volbách do PS PČR v roce 1996 zvítězila se ziskem přes 29 % hlasů ODS. Druhá se umístila se ztrátou cca 3 procentních bodů ČSSD. Zatímco ODS v podstatě navazovala na úspěch, který dosáhla jako nejvýznamnější nástupce Občanského fóra při volbách do České národní rady v roce 1992, ČSSD zaznamenala ve volbách v roce 1996 oproti volbám do ČNR významný nárůst volební podpory - získala o 20 procentních bodů více. Do Poslanecké sněmovny se mimo těchto dvou stran dostaly ještě další 4 politické subjekty - KSČM, KDU-ČSL, ODA a SPR-RSČ. Všem vyjmenovaným politickým subjektům se podařilo obhájit mandáty z voleb do České národní rady z roku 1992.

Při předčasných volbách v roce 1998 poprvé zvítězila ČSSD, kterou volilo 32 % voličů, kteří odevzdali svůj hlas. Za vítěznou ČSSD zaostala ODS o zhruba 5 procentních bodů. KSČM a KDU-ČSL bylo

odevzdáno procentuálně zhruba stejně hlasů jako v roce 1996. Poslaneckou sněmovnu v roce 1998 opustily SRP-RSČ a ODA, kterou však „nahradila“ Unie Svobody vzniklá odštěpením od ODS.

Vítězství ČSSD obhájila i ve volbách v roce 2002, i když podíl získaných hlasů poklesl na 30 %. Relativní rozdíl proti zisku hlasů ODS se však o další procentní bod zvýšil, jelikož ODS získala necelých 25 % hlasů. Vysokého zisku dosáhla také KSČM, které bylo odevzdáno více než 18 % z celkového počtu hlasů. Výše volebního zisku KDU-ČSL je vzhledem k výsledkům ostatních voleb specifická. To je dáno tím, že nejde jen o zisk KDU-ČSL, ale také US-DEU. Jejich společná koalice získala přes 14 % hlasů.

Ve volbách v roce 2006 zvítězila ODS se ziskem 35 % hlasů, což je historicky nejlepší výsledek, jakého se ve volbách podařilo politické straně dosáhnout. Přestože ČSSD dosáhla v tomto roce rovněž svého nejlepšího výsledku v historii sněmovních voleb, zaostala za ODS o 3 procentní body. KSČM zaznamenala oproti roku 2002 pokles voličské podpory na 13 %, samostatně kandidující KDU-ČSL získala přes 7 % hlasů. Novým politickým subjektem v Poslanecké Sněmovně se na základě výsledků hlasování stala Strana zelených se ziskem 6 % hlasů.

V roce 2010 všechny doposud parlamentní strany zaznamenaly pokles volební podpory. Vítězná ČSSD měla o 10 procentních bodů horší volební výsledek než v roce 2006 (z 32 % odevzdaných hlasů na 22 %), ještě výraznější odliv voličů zaznamenala ODS (z 35 % hlasů na 20 %). KDU-ČSL dokonce poprvé v novodobé historii nepřekonal stanovené kvórum pro vstup do skrutinia, rovněž Straně zelených se obhájit poslanecké mandáty nepodařilo. Naopak ve volbách poprvé uspěla dvě nová politická uskupení - TOP 09 a Věci veřejné (přes 16 %, resp. přes 10 %).

Odklon volební podpory od „tradičních“ parlamentních stran směrem k „novým“ politickým subjektům pokračoval i ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2013. Volby vyhrála se ziskem 20 % hlasů ČSSD, která byla těsně následována hnutím ANO 2011. Třetí skončila KSČM, následována TOP 09. S větším odstupem se do Sněmovny dostaly ještě další tři subjekty – „tradiční“ ODS, do Poslanecké sněmovny navrátil se KDU-ČSL a nové hnutí Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury.

1.2 Rozdělení mandátů na republikové úrovni

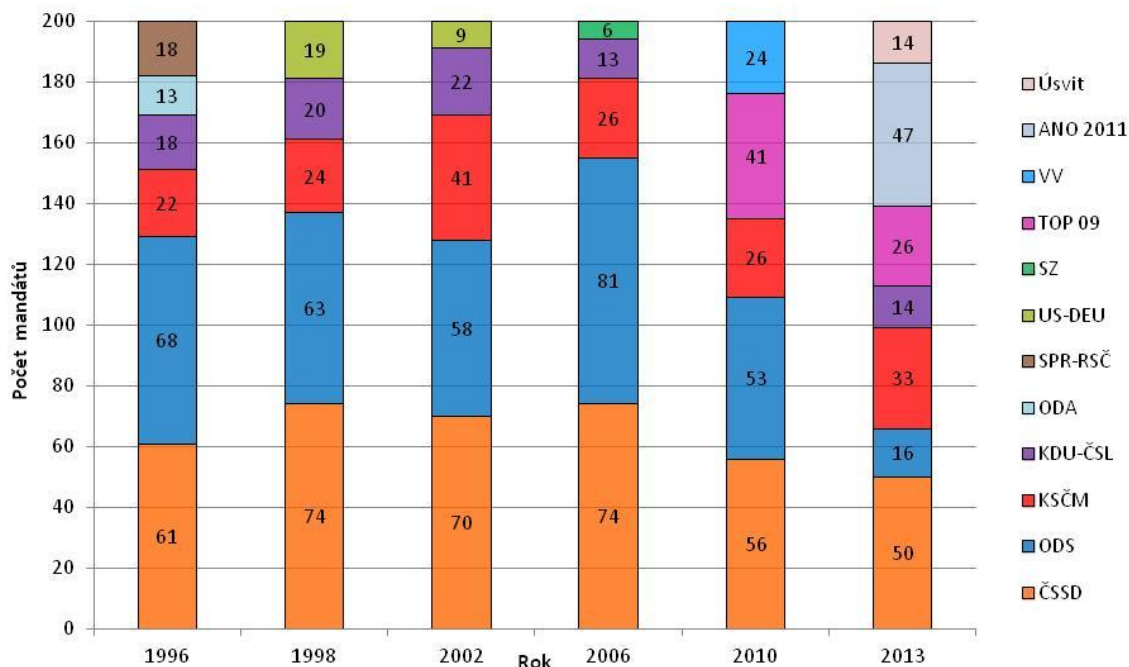
V doposud konaných volbách do PS PČR se podařilo zvítězit pouze dvěma politickým stranám - ČSSD a ODS. ČSSD získala nejvíce mandátů celkem čtyřikrát, konkrétně v letech 1998, 2002, 2010 a 2013. Nejvíce poslaneckých křesel (74) získala v roce 1998 a 2006. V roce 2006 však ani tento počet nestačil na vítězství - o 7 mandátů více získala ODS. Naproti tomu nejnižší počet křesel v historii voleb do PS (50) stačil ČSSD na vítězství v roce 2013.

Druhá nejsilnější strana ODS zvítězila ve zbývajících volbách, tj. v letech 1996 a 2006. V obou letech získala o 7 mandátů více než ČSSD. Ve třech dalších volbách (1998, 2002 a 2010) získala 2. nejvyšší počet mandátů, v zatím posledních volbách v roce 2013 strana získala až 5. nejvyšší počet mandátů.

Počet mandátů třetí z parlamentních „stálic“ (KSČM) se pohyboval od 22 získaných ve volbách v roce 1996 po 41 v roce 2002. Do roku 2010 měla strana po ČSSD a ODS třetí nejvyšší zastoupení poslanců v PS.

KDU-ČSL získala nejvíce mandátů v roce 2002, kdy kandidovala v koalici s US-DEU a to 22 (její koaliční partner dosáhl na 9 mandátů.) Počet mandátů této strany do roku 2010 obvykle stačil na 4. místo.

Graf 1 Rozdělení mandátů v PS PČR v letech 1996–2013

Pozn.: v roce 2002 jsou mandáty KDU-ČSL a US-DEU prezentovány odděleně, přestože spolu strany kandidovaly v koalici.

Do roku 2006 rostl rozdíl v počtu mandátů mezi „tradičními“ a „ostatními“ parlamentními stranami. Vrchol tohoto vývoje nastal právě v roce 2006, kdy 194 mandátů získaly 4 „tradiční“ parlamentní strany a na zbytek politického spektra připadlo jen 6 poslanců ze Strany zelených.

V posledních dvojích volbách do Poslanecké sněmovny se vývoj otočil směrem k větší různorodosti voleného orgánu. V roce 2013 obsadily „tradiční“ strany nejméně mandátů v novodobé historii (jen 113), na „nové“ politické subjekty připadlo zbylých 87 mandátů. Nejvyšší absolutní nárůst získaných mandátů v uvedeném období zaznamenala ODS v roce 2006. Oproti roku 2002 si totiž strana polepšila o 23 poslaneckých křesel. Nejvýraznější ztráty zaznamenala rovněž ODS, poprvé v roce 2010, kdy strana nedokázala obhájit 28 mandátů z roku 2006, přesto ODS po volbách dokázala sestavit vládní koalici. Druhá výrazná ztráta získaných mandátů nastala v roce 2013, kdy strana obhájila pouze 16 z 53 mandátů. Celkem mezi roky 2006 a 2013 tak ODS ztratila 65 mandátů.

1.3 Rozdělení mandátů na krajské úrovni

Pro analýzu přednostního hlasování je velmi důležité rozdělení mandátů ve volebních krajích. Legislativou bylo stanoveno, že 200 poslaneckých mandátů se rozděluje poměrným systémem ve vytvořených volebních obvodech, které odpovídaly v daném čase relevantnímu krajskému uspořádání. Na celostátní úrovni se určuje výhradně to, které politické subjekty překročily vyžadované kvórum pro vstup do Poslanecké sněmovny, rozdělování mandátů ale probíhá (s výjimkou let 1996 a 1998) výhradně na krajské úrovni.

Metodickým problémem pro korektní srovnání přínosu a využitelnosti přednostního hlasování je především změna krajského územního členění a vývoj volební legislativy. V letech 1996 a 1998 se mandáty rozdělovaly v osmi volebních obvodech, jejichž velikost se počítala na základě podílu platných hlasů a počtu volených poslanců (tzv. *republikové mandátové číslo*). Tímto číslem se vydělily počty platných hlasů v jednotlivých volebních obvodech a získal se počet mandátů pro jednotlivé volební obvody. Mandáty, které se nepodařilo rozdělit, se následně přidělily těm krajům, které vykazovaly největší zbytek platných hlasů.

V 8 volebních obvodech se součet platných hlasů pro strany, které postoupily do skrutinia, vydělil počtem mandátů, přidělených tomuto obvodu, zvětšeném o jednu. Tímto způsobem se získalo tzv. *krajské mandátové číslo*. Počet hlasů do skrutinia postoupivšího politického subjektu se následně vydělil tímto krajským mandátovým číslem.

Do druhého skrutinia se převáděly zbytky hlasů jednotlivých politických stran nevyužitých v prvním skrutiniu. Součet těchto hlasů se vydělil počtem mandátů, nepřidělených v prvním skrutiniu, zvětšeným o jednu. Tímto volebním číslem se následně vydělil počet zbylých hlasů jednotlivých stran po prvním skrutiniu. I po tomto kroku zbyval k rozdělení ještě určitý počet mandátů: tyto mandáty se udělily těm stranám, které měly nejvyšší přebytek hlasů po dělení v druhém skrutiniu. Proces rozdělení mandátů v prvním a druhém skrutiniu představují Tabulky 3 a 4.

V roce 1996 se v prvním skrutiniu rozdělilo 188 mandátů (viz Tabulka 3), zbylých 12 mandátů se rozdělilo na celorepublikové úrovni s tím, že se k přednostnímu hlasování nepřihlíželo. V roce 1998 se počet mandátů rozdělených v prvním skrutiniu snížil na 185 (viz Tabulka 4).

V roce 1996 ve volbách vítězná ODS získala nejvíce mandátů ve 4 krajích. V Praze, se jí podařilo získat přesně 50 % v 1. skrutiniu rozdělených mandátů (viz Tabulka 3), ve Středočeském¹, Západočeském a Východočeském kraji strana získala jen o 1 či 2 mandáty více než druhá ČSSD. ČSSD se podařilo zvítězit v počtu mandátů ve dvou volebních obvodech – v Severočeském kraji předčila ODS o 1 mandát, v Severomoravském kraji dokonce o mandáty 3. Ve zbylých dvou krajích získaly ODS a ČSSD stejný počet mandátů. Jedinou stranou, která nezískala v některém z 8 volebních obvodů ani jeden mandát, byla KDU-ČSL v Severočeském kraji.

Tabulka 3 Proces rozdělování mandátů v 1. a 2. skrutiniu ve volbách do PS PČR v roce 1996

Ukazatel	Celkem ČR	v tom volební kraj							
		Praha	Středo- český	Jihočeský	Západo- český	Severo- český	Východo- český	Jiho- moravský	Severo- moravský
Platné hlasy celkem	6 059 215	704 455	673 796	417 093	498 389	642 601	755 852	1 237 644	1 129 385
Počet poslanců	200	x	x	x	x	x	x	x	x
Republikové mandátové číslo	30 296	x	x	x	x	x	x	x	x
Krajské mandáty - 1. krok	196	23	22	13	16	21	24	40	37
Zbytky hlasů	121 199	7 647	7 284	23 245	13 653	6 385	28 748	25 804	8 433
Přidané krajské mandáty	4	-	-	1	1	-	1	1	-
Krajské mandáty - celkem	200	23	22	14	17	21	25	41	37
Hlasy pro strany 1. skrut. celkem	5 382 736	624 800	587 833	368 594	436 675	569 954	670 543	1 095 070	1 029 267
ODS	1 794 560	308 913	210 467	122 133	149 080	170 138	224 254	298 715	310 860
ČSSD	1 602 250	131 599	171 168	104 066	128 113	184 666	187 305	308 916	386 417
KSČM	626 136	52 477	75 620	46 559	56 385	74 263	72 273	138 104	110 455
KDU-ČSL	489 349	37 957	36 377	37 593	25 388	21 788	81 544	160 343	88 359
SPR-RSČ	485 072	26 231	54 272	32 632	49 156	81 291	56 471	96 147	88 872
ODA	385 369	67 623	39 929	25 611	28 553	37 808	48 696	92 845	44 304
Krajské volební číslo	x	26 033	25 558	24 573	24 260	25 907	25 790	26 073	27 086
Mandáty pro strany v 1. skrut.	188	22	20	12	17	19	23	39	36
ODS	65	11	8	4	6	6	8	11	11
ČSSD	59	5	6	4	5	7	7	11	14
KSČM	20	2	2	1	2	2	2	5	4
KDU-ČSL	16	1	1	1	1	-	3	6	3
SPR-RSČ	17	1	2	1	2	3	2	3	3
ODA	11	2	1	1	1	1	1	3	1
Mandáty nerozdělené v 1. skrut.	12	1	2	2	-	2	2	2	1
Zbytky hlasů z 1. skrutinia	514 208	x	x	x	x	x	x	x	x
ODS	113 370	x	x	x	x	x	x	x	x
ČSSD	71 259	x	x	x	x	x	x	x	x
KSČM	107 758	x	x	x	x	x	x	x	x
KDU-ČSL	73 859	x	x	x	x	x	x	x	x
SPR-RSČ	46 052	x	x	x	x	x	x	x	x
ODA	101 910	x	x	x	x	x	x	x	x
Republikové volební číslo	39 554	x	x	x	x	x	x	x	x
Mandáty pro strany ve 2. skrut.	9	x	x	x	x	x	x	x	x
ODS	2	x	x	x	x	x	x	x	x
ČSSD	1	x	x	x	x	x	x	x	x
KSČM	2	x	x	x	x	x	x	x	x
KDU-ČSL	1	x	x	x	x	x	x	x	x
SPR-RSČ	1	x	x	x	x	x	x	x	x
ODA	2	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbývá mandátů k rozdělení	3	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbytky hlasů po dělení ODS	34 262	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbytky hlasů po dělení ČSSD	31 705	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbytky hlasů po dělení KSČM	28 650	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbytky hlasů po dělení KDU-ČSL	34 305	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbytky hlasů po dělení SPR-RSČ	6 498	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbytky hlasů po dělení ODA	22 802	x	x	x	x	x	x	x	x
Mandáty ve 2. skrutiniu	12	x	x	x	x	x	x	x	x
ODS	3	x	x	x	x	x	x	x	x
ČSSD	2	x	x	x	x	x	x	x	x
KSČM	2	x	x	x	x	x	x	x	x
KDU-ČSL	2	x	x	x	x	x	x	x	x
SPR-RSČ	1	x	x	x	x	x	x	x	x
ODA	2	x	x	x	x	x	x	x	x
Rozděleno mandátů celkem	200	22	20	12	17	19	23	39	36
ODS	68	11	8	4	6	6	8	11	11
ČSSD	61	5	6	4	5	7	7	11	14
KSČM	22	2	2	1	2	2	2	5	4
KDU-ČSL	18	1	1	1	1	-	3	6	3
SPR-RSČ	18	1	2	1	2	3	2	3	3
ODA	13	2	1	1	1	1	1	3	1

Pozn.: vlivem existence 2. skrutinia nejsou všechny přidělené mandáty vázány na volební kraj.

Tabulka 4 Proces rozdělování mandátů v 1. a 2. skrutiniu ve volbách do PS PČR v roce 1998

Ukazatel	Celkem ČR	v tom volební kraj							
		Praha	Středo- český	Jihočeský	Západo- český	Severo- český	Východo- český	Jiho- moravský	Severo- moravský
Platné hlasy celkem	5 969 505	721 832	668 819	413 303	489 839	634 687	744 252	1 208 143	1 088 630
Počet poslanců	200	x	x	x	x	x	x	x	x
Republikové mandátové číslo	29 848	x	x	x	x	x	x	x	x
Krajské mandáty - 1. krok	196	24	22	13	16	21	24	40	36
Zbytky hlasů	119 297	5 480	12 163	25 279	12 271	7 879	27 900	14 223	14 102
Přidané krajské mandáty	4	-	-	1	-	-	1	1	1
Krajské mandáty - celkem	200	24	22	14	16	21	25	41	37
Hlasy pro strany 1. skrut. celkem	5 293 830	667 031	592 180	369 432	428 039	542 718	657 199	1 077 164	960 067
ČSSD	1 928 660	169 202	218 674	128 583	160 337	220 318	222 861	384 358	424 327
ODS	1 656 011	306 396	200 217	117 110	135 864	166 694	206 396	277 767	245 567
KSČM	658 550	50 451	77 018	47 542	57 451	79 937	74 440	149 084	122 627
KDU-ČSL	537 013	44 418	43 455	40 895	33 399	26 251	86 011	163 062	99 522
US-DEU	513 596	96 564	52 816	35 302	40 988	49 518	67 491	102 893	68 024
Krajské volební číslo	x	26 681	25 747	24 629	25 179	24 669	25 277	25 647	25 265
Mandáty pro strany v 1. skrut.	185	22	20	12	15	20	23	39	34
ČSSD	71	6	8	5	6	8	8	14	16
ODS	60	11	7	4	5	6	8	10	9
KSČM	20	1	2	1	2	3	2	5	4
KDU-ČSL	17	1	1	1	1	1	3	6	3
US-DEU	17	3	2	1	1	2	2	4	2
Mandáty nerozdělené v 1. skrut.	15	2	2	2	1	1	2	2	3
Zbytky hlasů z 1. skrutinia	584 681	x	x	x	x	x	x	x	x
ČSSD	125 513	x	x	x	x	x	x	x	x
ODS	123 795	x	x	x	x	x	x	x	x
KSČM	151 532	x	x	x	x	x	x	x	x
KDU-ČSL	104 600	x	x	x	x	x	x	x	x
US-DEU	79 241	x	x	x	x	x	x	x	x
Republikové volební číslo	36 543	x	x	x	x	x	x	x	x
Mandáty pro strany ve 2. skrut.	14	x	x	x	x	x	x	x	x
ČSSD	3	x	x	x	x	x	x	x	x
ODS	3	x	x	x	x	x	x	x	x
KSČM	4	x	x	x	x	x	x	x	x
KDU-ČSL	2	x	x	x	x	x	x	x	x
US-DEU	2	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbývá mandátů k rozdělení	1	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbytky hlasů po dělení ČSSD	15 844	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbytky hlasů po dělení ODS	14 166	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbytky hlasů po dělení KSČM	5 360	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbytky hlasů po dělení KDU-ČSL	31 514	x	x	x	x	x	x	x	x
Zbytky hlasů po dělení US-DEU	6 155	x	x	x	x	x	x	x	x
Mandáty ve 2. skrutiniu	15	x	x	x	x	x	x	x	x
ČSSD	3	x	x	x	x	x	x	x	x
ODS	3	x	x	x	x	x	x	x	x
KSČM	4	x	x	x	x	x	x	x	x
KDU-ČSL	3	x	x	x	x	x	x	x	x
US-DEU	2	x	x	x	x	x	x	x	x
Rozděleno mandátů celkem	200	22	20	12	15	20	23	39	34
ČSSD	74	6	8	5	6	8	8	14	16
ODS	63	11	7	4	5	6	8	10	9
KSČM	24	1	2	1	2	3	2	5	4
KDU-ČSL	20	1	1	1	1	1	3	6	3
US-DEU	19	3	2	1	1	2	2	4	2

Pozn.: vlivem existence 2. skrutinia nejsou všechny přidělené mandáty vázány na volební kraj.

Ve volbách roku 1998 vítězná ČSSD získala nejvíce mandátů v šesti krajích, přičemž nejvýraznější rozdíl oproti v pořadí druhé ODS nastal v Severomoravském a Jihomoravském₁ kraji. ODS získala nejvíce mandátů v Praze₁, kde opět strana obdržela v 1. skrutiniu každý druhý přidělovaný mandát (viz Tabulka 4). Ve Východočeském kraji si obě dominantní strany politického spektra připsaly stejný počet získaných mandátů. Žádná z ostatních stran neobdržela v 1. skrutiniu více než 20 mandátů, přičemž KSČM, KDU-ČSL a US-DEU získaly alespoň 1 mandát v každém volebním kraji.

Od voleb v roce 2002 registrujeme jinou podobu volebního zákona (novela č. 37/2002 Sb.). Ta zrušila druhé skrutinium, všechny mandáty jsou přidělovány v jeden okamžik pomocí d'Hondtova dělitele ve 14 volebních krajích. Díky této změně mají voliči od roku 2002 možnost svým přednostním hlasováním ovlivnit všech 200 přidělovaných mandátů. Stanovení celkového počtu ve volebních krajích rozdělovaných mandátů, pomocí tzv. *republikového mandátového čísla*, zůstalo zachováno.

Důsledkem navýšení počtu volebních krajů je pokles počtu mandátů, který se ve volebních krajích rozděluje. V 90. letech byl nejmenším volebním obvodem Jihočeský₁ kraj se 14 mandáty, od novelizace volebního zákona v roce 2002 je nejmenším volebním obvodem v ČR kraj Karlovarský s 5 přidělovanými mandáty. To v konečném důsledku znamená, že přibýlo politických stran, které sice na celorepublikové úrovni přesáhly stanovené kvórum pro vstup do Poslanecké sněmovny, přesto jim mandát v některém volebním kraji nenáleží kvůli nízkému počtu v něm rozdělovaných poslaneckých míst (viz Tabulka 5, která sumarizuje rozdělení krajských mandátů ve volbách v letech 2002 až 2013).

Podíváme-li se například v Tabulce 5 na zmiňovaný Karlovarský kraj v roce 2013, zjistíme, že 5 mandátů si mezi sebou rozdělily dvě v kraji nejsilnější strany (ČSSD a ANO 2011) a v kraji na 3. místě umístěná KSČM. Na ostatní strany politického spektra ve volebním kraji mandát nezbyl, přestože například TOP 09 získala v kraji přes 10 % platných hlasů. V malých volebních obvodech tak jsou tímto způsobem zvýhodněny nejsilnější politické strany.

Zároveň se v takto malém volebním obvodu minimalizuje vliv přednostního hlasování, jelikož buď volební straně v kraji mandát nepřísluší, pak tedy preferenční hlasování pozbývá svůj význam pro voliče úplně, nebo je často potřeba pro posun na kandidátní listině získat více přednostních hlasů, než obdržel její lídr. Příkladem této situace může být Karlovarský kraj v roce 2010, kdy pěti stranám náležel po 1 mandátu, pro eventuální posun kandidáta tak bylo logicky zapotřebí získat nejvíce přednostních hlasů z celé kandidátní listiny.

V roce 2002 ve většině krajů zvítězila ČSSD. Pouze v Praze₂ získala nejvyšší počet mandátů ODS. Ve čtyřech krajích (Jihočeském₂, Karlovarském, Libereckém a Pardubickém) byly počty mandátů mezi těmito nejsilnějšími stranami vyrovnané. Na třetím místě byla ve všech krajích KSČM s tím, že v krajích Plzeňském, Ústeckém, Olomouckém a Moravskoslezském měla stejný počet mandátů jako druhá ODS. Politická strana KDU-ČSL získala maximálně 3 mandáty (v Jihomoravském₂ a Zlínském kraji), v kraji Karlovarském, Ústeckém a Libereckém na mandát nedosáhla. US-DEU získala nejvíce mandátů v Praze₂ (3), ve zbylých krajích strana získala maximálně 1 mandát.

Tabulka 5 Rozdělení mandátů stranám ve volebních krajích v letech 2002-2013

Rok	Ukazatel	Celkem ČR	v tom volební kraj													
			PHA	STC	JCK	PZK	KVK	ULC	LBK	KHK	PUK	VYS	JMK	OCK	ZLK	MSK
2002	Platné hlasy celkem	4 768 006	586 459	537 201	290 888	259 470	121 140	334 662	189 441	267 341	245 335	254 808	550 759	298 763	283 192	548 547
	Počet poslanců	200	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Republikové mandátové číslo	23 840	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Krajské mandáty - 1. krok	194	24	22	12	10	5	14	7	11	10	10	23	12	11	23
	Zbytky hlasů	143 046	14 299	12 721	4 808	21 070	1 940	902	22 561	5 101	6 935	16 408	2 439	12 683	20 952	227
	Přidané krajské mandáty	6	1	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-
	Krajské mandáty - celkem	200	25	23	12	11	5	14	8	11	10	11	23	12	12	23
	Mandáty pro strany	200	25	23	12	11	5	14	8	11	10	11	23	12	12	23
	ČSSD	70	7	8	4	4	2	5	3	4	3	4	8	4	4	10
	ODS	58	10	7	4	3	2	4	3	3	3	2	6	3	3	5
KSČM	41	3	5	2	3	1	4	1	2	2	3	5	3	2	5	
KDU-ČSL	22	2	2	2	1	-	-	-	2	1	2	3	2	3	2	
US-DEU	9	3	1	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	1	
2006	Platné hlasy celkem	5 348 976	656 495	620 047	337 387	289 049	137 117	374 736	215 510	295 931	273 921	275 997	608 804	333 849	319 933	610 200
	Počet poslanců	200	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Republikové mandátové číslo	26 745	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Krajské mandáty - 1. krok	194	24	23	12	10	5	14	8	11	10	10	22	12	11	22
	Zbytky hlasů	160 446	14 615	4 912	16 447	21 599	3 392	306	1 550	1 736	6 471	8 547	20 414	12 909	25 738	21 810
	Přidané krajské mandáty	6	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
	Krajské mandáty - celkem	200	25	23	13	11	5	14	8	11	10	10	23	12	12	23
	Mandáty pro strany	200	25	23	13	11	5	14	8	11	10	10	23	12	12	23
	ODS	81	14	10	6	5	2	5	4	5	4	3	8	4	4	7
	ČSSD	74	6	8	4	4	2	6	3	4	4	4	8	5	5	11
KSČM	26	2	3	2	2	1	2	1	1	1	2	3	2	1	3	
KDU-ČSL	13	1	1	1	-	-	-	-	1	1	1	3	1	2	1	
SZ	6	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	
2010	Platné hlasy celkem	5 230 859	637 328	630 203	333 117	280 264	130 162	365 800	213 917	288 981	268 863	270 872	597 136	321 871	308 592	583 753
	Počet poslanců	200	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Republikové mandátové číslo	26 154	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Krajské mandáty - 1. krok	193	24	24	12	10	4	13	8	11	10	10	22	12	11	22
	Zbytky hlasů	183 137	9 632	2 507	19 269	18 724	25 546	25 798	4 685	1 287	7 323	9 332	21 748	8 023	20 898	8 365
	Přidané krajské mandáty	7	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-
	Krajské mandáty - celkem	200	25	24	13	11	5	14	8	11	10	10	23	12	12	22
	Mandáty pro strany	200	25	24	13	11	5	14	8	11	10	10	23	12	12	22
	ČSSD	56	4	6	3	3	1	5	2	3	3	3	7	4	4	8
	ODS	53	8	7	4	3	1	3	2	3	3	2	6	2	4	5
TOP 09	41	8	5	3	2	1	2	2	3	2	2	4	2	2	3	
KSČM	26	2	3	2	2	1	2	1	1	1	2	3	2	1	3	
VV	24	3	3	1	1	1	2	1	1	1	1	3	2	1	3	
2013	Platné hlasy celkem	4 969 984	586 509	627 492	311 171	263 425	122 673	338 082	202 451	273 891	255 603	262 032	573 857	304 844	295 334	552 620
	Počet poslanců	200	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Republikové mandátové číslo	24 850	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Krajské mandáty - 1. krok	194	23	25	12	10	4	13	8	11	10	10	23	12	11	22
	Zbytky hlasů	144 844	14 959	6 242	12 971	14 925	23 273	15 032	3 651	541	7 103	13 532	2 307	6 644	21 984	5 920
	Přidané krajské mandáty	6	1	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-
	Krajské mandáty - celkem	200	24	25	12	11	5	14	8	11	10	11	23	12	12	22
	Mandáty pro strany	200	24	25	12	11	5	14	8	11	10	11	23	12	12	22
	ČSSD	50	4	6	3	3	2	4	2	2	2	3	6	3	3	7
	ANO 2011	47	5	6	2	3	2	4	2	3	2	2	5	3	3	5
KSČM	33	2	4	2	2	1	3	1	2	2	2	4	2	2	4	
TOP 09	26	7	4	2	2	-	1	2	1	1	1	2	1	1	1	
ODS	16	4	2	1	1	-	1	-	1	1	1	2	1	-	1	
KDU-ČSL	14	1	1	1	-	-	-	-	1	1	1	3	1	2	2	
Úsvit	14	1	2	1	-	-	1	1	1	1	1	1	1	1	2	

Pozn.: v roce 2002 jsou mandáty KDU-ČSL a US-DEU prezentovány odděleně, přestože spolu strany kandidovaly v koalici.

Ve volbách v roce 2006 byla hegemonie ČSSD narušena. Nejvyšší počet mandátů získala jen v 5 krajích, zatímco ODS, pro kterou to byly velmi úspěšné volby, získala nejvyšší počet mandátů celkem v 6 krajích. Nejvýraznějšího úspěchu dosáhla tradičně v Praze₂, kde jí patřilo více než 50 % rozdělovaných mandátů. Ve zbývajících 3 krajích (Karlovarský, Pardubický a Jihomoravský₂) měly tyto dvě strany shodný počet mandátů. KSČM i KDU-ČSL oproti předchozím volbám znatelně oslabily. KSČM získala maximálně tři mandáty (ve Středočeském₂, Jihomoravském₂ a Moravskoslezském kraji, tj. v obvodech, kde se tradičně rozděluje přes 20 mandátů). KDU-ČSL ve většině krajů obdržela jeden mandát, výjimkou byly pouze volební obvody se stabilně vysokou voličskou podporou (Jihomoravský₂ a Zlínský kraj). Počet krajů, kde KDU-ČSL na mandát nedosáhla, se oproti stavu z roku 2002 zvýšil o kraj Plzeňský. Strana zelených získala v celé republice jen 6 mandátů a v 9 krajích jí mandát vůbec nenáležel.

Ve volbách v roce 2010 ČSSD zvítězila v pěti krajích, ODS získala nejvíce mandátů ve třech krajích (v Praze₂ se strana o první místo dělila s TOP 09) a v šesti krajích byl počet získaných mandátů ČSSD a ODS vyrovnán. KSČM získala naprosto totožný počet mandátů ve všech krajích jako v předcházejících volbách. V těchto volbách se podařilo všem do skrutinia postoupivším stranám získat alespoň 1 mandát v každém volebním kraji.

V roce 2013 ČSSD zvítězila ve čtyřech volebních obvodech (Jihočeský₂ kraj, Vysočina, Jihomoravský₂ kraj a Moravskoslezský kraj), v osmi krajích měla nejvyšší počet mandátů společně s další parlamentní stranou, většinou s ANO 2011. V Praze₂ získala nejvyšší počet mandátů TOP 09 a v Královéhradeckém kraji obdrželo nejvíce poslaneckých křesel hnutí ANO 2011. Ve všech volebních obvodech dokázaly získat mandát jen 3 politické strany - ČSSD, ANO 2011 a KSČM. Pro ODS znamenaly tyto volby nejhorší výsledek v historii. Více než jeden mandát strana získala jen v Praze₂, Středočeském₂ kraji a Jihomoravském₂ kraji. Ve 3 krajích jí mandát nenáležel vůbec. Po třech letech se do Poslanecké sněmovny vrátili zástupci KDU-ČSL, jejichž územní rozložení získaných mandátů víceméně odpovídá stavu z roku 2006.